

Cancer in Norway 2015

Kreftinsidens, mortalitet, overlevelse og prevalens i Norge

Norsk sammendrag
CiN 2015

Norsk sammendrag Kreft i Norge 2015

Hvordan forstå krefttall

I vår årlige utgave av Cancer in Norway oppgir vi nye sykdomstilfeller (insidens) både som absolutte tall og som rater.

De absolutte tallene er det faktiske antallet som rammes av de ulike kreftsykdommene årlig, eller innenfor ulike perioder på flere år.

Fra 1953 til i dag har folketallet økt med nesten 2 millioner. Andelen eldre i befolkningen har også økt. Begge disse faktorene bidrar i seg selv til at vi i dag har flere krefttilfeller enn for seksti år siden, men økningen kan også skyldes bedre diagnostikk, og den kan skyldes økt grad av kreftfremkallende påvirkning.

For å kunne si noe om hvordan den underliggende risikoen for kreft har endret seg over tid, må vi derfor justere for endringene i alderssammensetningen. I tillegg må vi ta hensyn til befolkningsøkningen.

I kreftepidemiologien gjør vi dette ved å oppgi forekomsten av kreft i rater. Rater benyttes altså for å kunne sammenligne risikoen for kreft mellom ulike populasjoner (for eksempel fylker eller land) og mellom ulike tidsperioder.

Vi kaller rater som er justert for befolkningens alderssammensetning og størrelse, for aldersstandardisert rate. Samtidig tar vi hensyn til befolkningsøkningen (eller nedgang) ved å oppgi ratene per 100 000 personer (ofte også oppgitt som tallet for ett år, slik at vi snakker om raten per 100 000 personår).

En annen rate som ofte brukes, er aldersspesifikk rate. Den viser forekomst av kreft innenfor ulike aldersgrupper. Som oftest brukes femårs aldersgrupper.

Slik tolker du tall og diagrammer

Tolking av kreftdata kan være vanskelig. Hver enkelt kreftform er statistisk sett en ganske sjelden sykdom, og tilfeldige variasjoner i hvor og når sykdommen opptrer, påvirker forekomsten fra ett år til ett annet. I tillegg kan tallene for det siste året være ufullstendige på grunn av forsinkelser i innmeldingen av tilfeller. For å få større og mer stabile tall presenteres ofte krefttallene for femårsperioder, eller som gjennomsnitt over femårsperioder. Vår tolkning av tallene er gjort både på bakgrunn av den siste femårsperioden, og på bakgrunn av langtidstrender.

Definisjoner

Insidens	Antall nye sykdomstilfeller i en definert populasjon innenfor en gitt tidsperiode.
Insidensrate	Antall nye tilfeller i en populasjon (insidensen) dividert på antall personer som er i live og derved er under risiko for å få sykdommen i samme periode. Raten er uttrykt per 100 000 personår.
Aldersstandardisert insidensrate	En rate for insidens som er justert for alderssammensetningen i befolkningen. Insidensraten blir justert (vektet) i forhold til en standardbefolkning, og uttrykker insidensraten slik den ville vært dersom alderssammensetningen hadde vært lik den i standardbefolkningen over tid. Standardiseringen brukes for å kunne sammenligne rater på tvers av populasjoner og tid.
Aldersspesifikke rater	Raten for en gitt aldersgruppe.
Mortalitet	Antall dødsfall totalt eller av en gitt sykdom eller sykdomsgruppe i en definert populasjon innenfor en gitt tidsperiode.
Mortalitetsrate	Mortalitet dividert på antall personer som er under risiko for å dø i samme periode. Raten er uttrykt per 100 000 personår.
Prevalens	Antall av populasjonen som er i live ved et gitt tidspunkt, og som har eller har hatt sykdommen.
Relativ overlevelse	Observert overlevelse dividert på forventet overlevelse i en sammenlignbar gruppe i den generelle befolkningen. En «sammenlignbar gruppe» defineres ut fra vanlige faktorer som påvirker overlevelsen slik som alder, kjønn og tidsperiode.

Om du har spørsmål til tallene kan du kontakte vår kommunikasjonsavdeling ved kommunikasjonsrådgiver og pressekontakt Elisabeth Jakobsen (tlf 906 93 521).

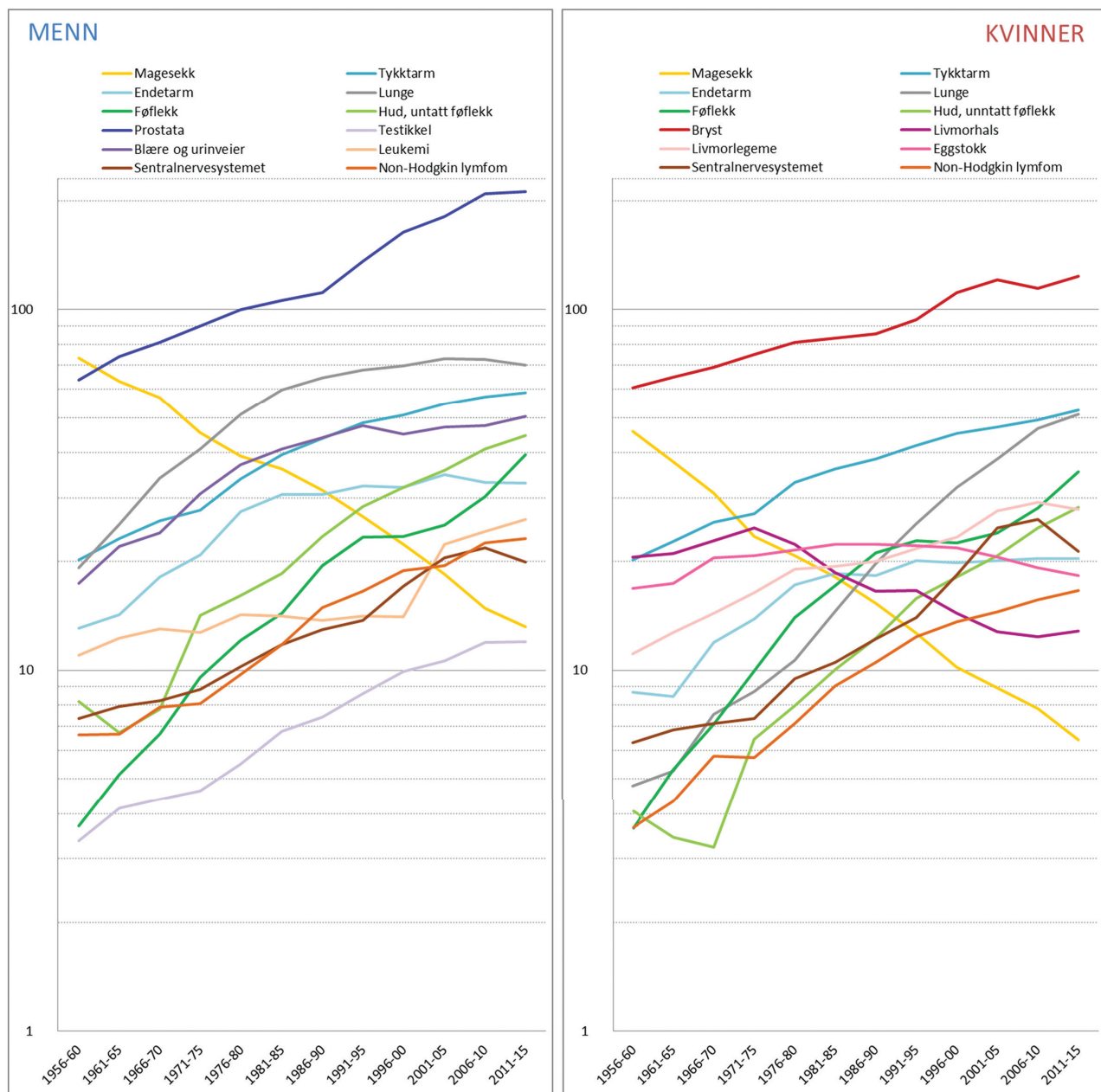
For mer komplekse datauttrekk, kontakt Kreftregisterets datautleveringsenhet.

Nyttige linker: Krefttall for alle de nordiske landene: <http://www-dep.iarc.fr/nordcan.htm>

Kreftbildets utvikling fra 1950-tallet frem til i dag

I figur 1 viser vi forekomsten av kreft siden vi startet med systematisk registrering av alle krefttilfeller i 1953. For de aller fleste kreftformene har det vært en økning i forekomsten. Fra begynnelsen av 50-tallet og frem til i dag, har vi sett den sterkeste økningen for lungekreft, hud- og føflekkreft, non-Hodgkin lymfom, kreft i sentralnervesystemet, tykk- og endetarmskreft, prostatakreft og testikkelkreft. Kreft i magesekken er en av få kreftformer som har hatt en klar og sterk nedgang.

Figur 1 Aldersstandardiserte insidensrater for utvalgte kreftformer i Norge, 1956–2015.

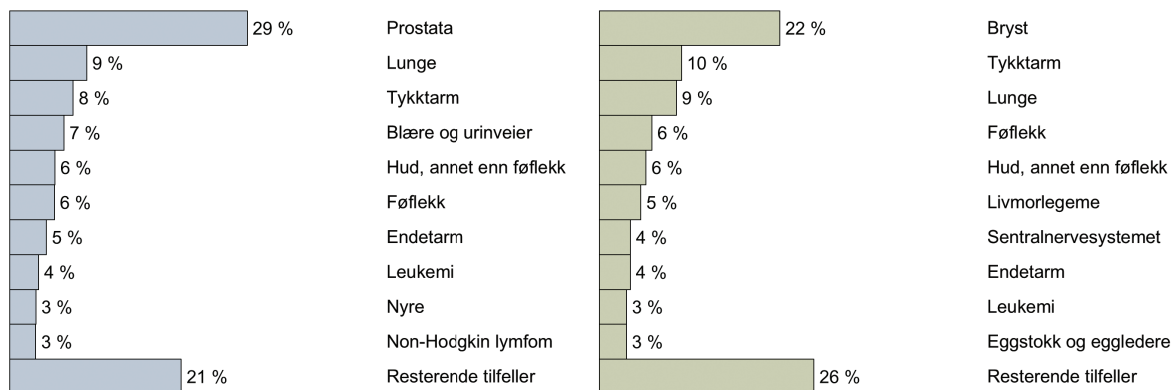

Tallene for 2015

I 2015 ble 32 592 nye krefttilfeller registrert i Kreftregisteret. Av disse var 17 498 tilfeller (54 %) blant menn, og 15 094 (46 %) tilfeller blant kvinner. Risikoen for å rammes av en eller annen kreftform øker med alderen, og 36 % av alle menn, og 29 % av alle kvinner vil rammes av en kreftsykdom innen fylte 75 år.

For alle aldre samlet sett er de vanligste kreftformene (absolutte tall) blant menn prostatakreft, tykk- og endetarmskreft, lungekreft og blærekreft. For kvinner er de vanligste kreftformene brystkreft, tykk- og endetarmskreft, lungekreft og føflekkreft.

Figur 2 De 10 vanligste kreftformene hos menn og kvinner i perioden 2011–2015, Norge, prosentfordeling av absolutte tall

Hva som er den vanligste kreftformen varierer i de ulike aldersgruppene, og kan henge sammen med hvordan vi deler inn undergrupper av kreftsykdom. Blant barn (0–14 år) er leukemi og kreft i sentralnervesystemet de vanligste kreftformene. Disse krefttypene utgjør mer enn 50 % av alle tilfeller som oppstår blant barn.

Hos unge menn (15–49 år) er testikkelkreft den hyppigste kreftformen, mens brystkreft er vanligst blant unge kvinner. Blant menn over 50 år er prostatakreft den aller vanligste kreftformen. Blant kvinner er brystkreft den vanligste kreftform i alderen 50–69 år, mens tykktarmskreft er hyppigst hos kvinner over 70 år.

For de vanligste kreftformene hos menn ser vi en klar økning i forekomsten av føflekkreft og annen hudkreft i den siste 10-årsperioden. For kvinner ser vi økning i forekomsten av føflekkkreft, annen hudkreft og lungekreft.

Prevalens

Ved utgangen av 2015 var 252 997 norske menn og kvinner i live etter å ha hatt en kreftdiagnose.

Dødelighet

Av alle dødsfallene i Norge i 2014¹ var om lag 25 % forårsaket av kreft. Lungekreft var den vanligste dødsårsaken blant alle kreftdødsfallene.

Overlevelse

Prognosen etter en kreftsykdom er veldig varierende fordi det finnes så mange ulike kreftformer. I tillegg kan sykdommens utbredelse ved diagnosetidspunktet være avgjørende for behandling og leveutsikter. For svært mange kreftsykdommer ser vi at prognosen har blitt stadig bedre de siste tiårene. Noe av årsaken er at vi oppdager flere tidlige kreftsvulster og langsomtvoksende svulster som ikke er livstruende.

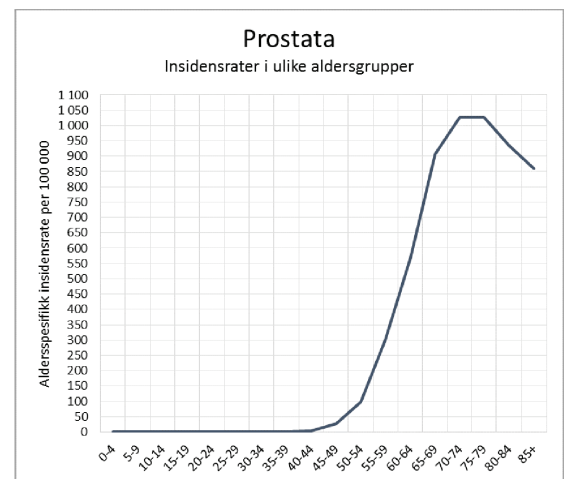
¹ Tall på dødelighet får vi fra Dødsårsaksregisteret. Ved publisering av årets kreft i Norge hadde vi ikke fått komplette tall på dødelighet i 2015. Derfor inkluderer årets rapport dødelighetstall fra 2014.

Prostatakreft

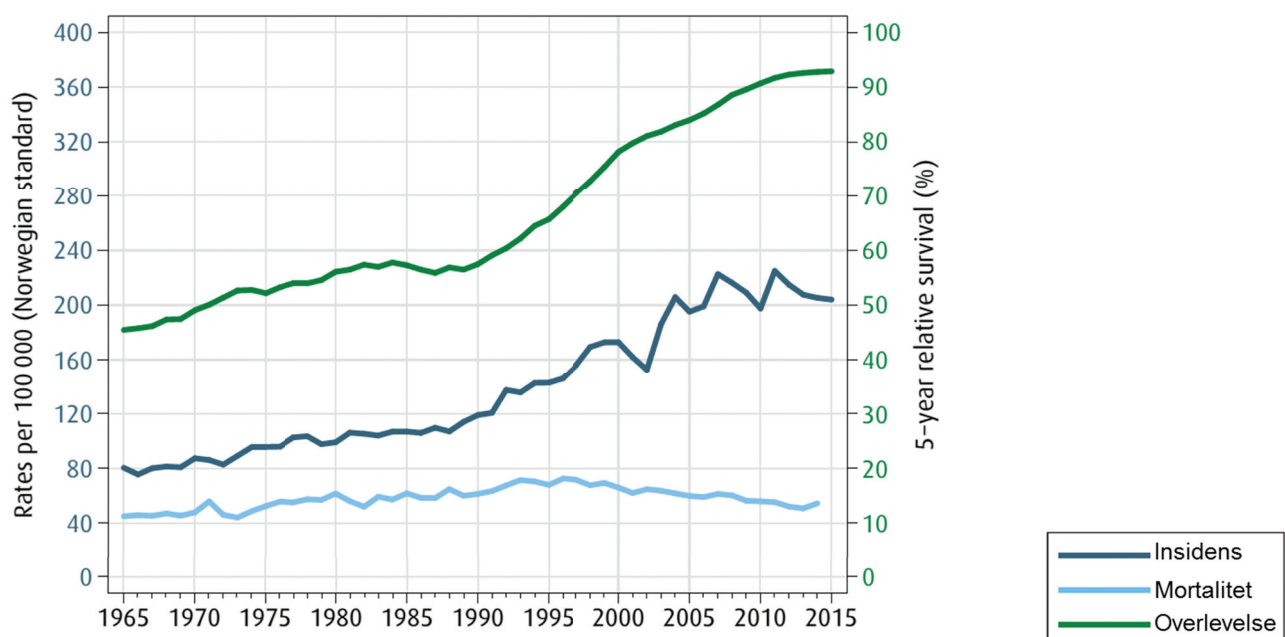
Prostatakreft er den vanligste kreftsykdommen blant menn, og i 2015 ble 5 061 nye tilfeller oppdaget. Denne kreftformen utgjør nesten 30 % av alle krefttilfellene som oppstår blant menn, og insidensen er høyest i aldersgruppen 70–79 år. Det har vært en sterk økning i antall tilfeller og i overlevelse siden 1990-tallet, og dette knyttes til økt bruk av PSA-test (prostata spesifikt antigen). De siste 5 årene ser det ut til å være en utflating i insidensratene.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	
Nye tilfeller i 2015	5 061
Antall nye tilfeller per 100 000 i 2015	204.2
Høyest insidens i aldersgruppen	70–79 år
Akkumulert risiko fram til 75 års alder	13.6 %
Fem-års relativ overlevelse 2011–15	92.9 %

Trender

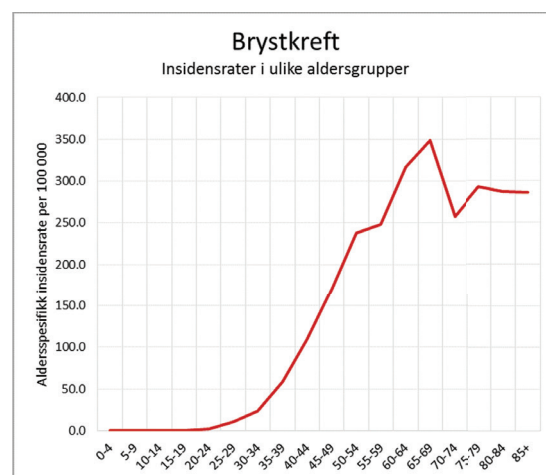

Brystkreft

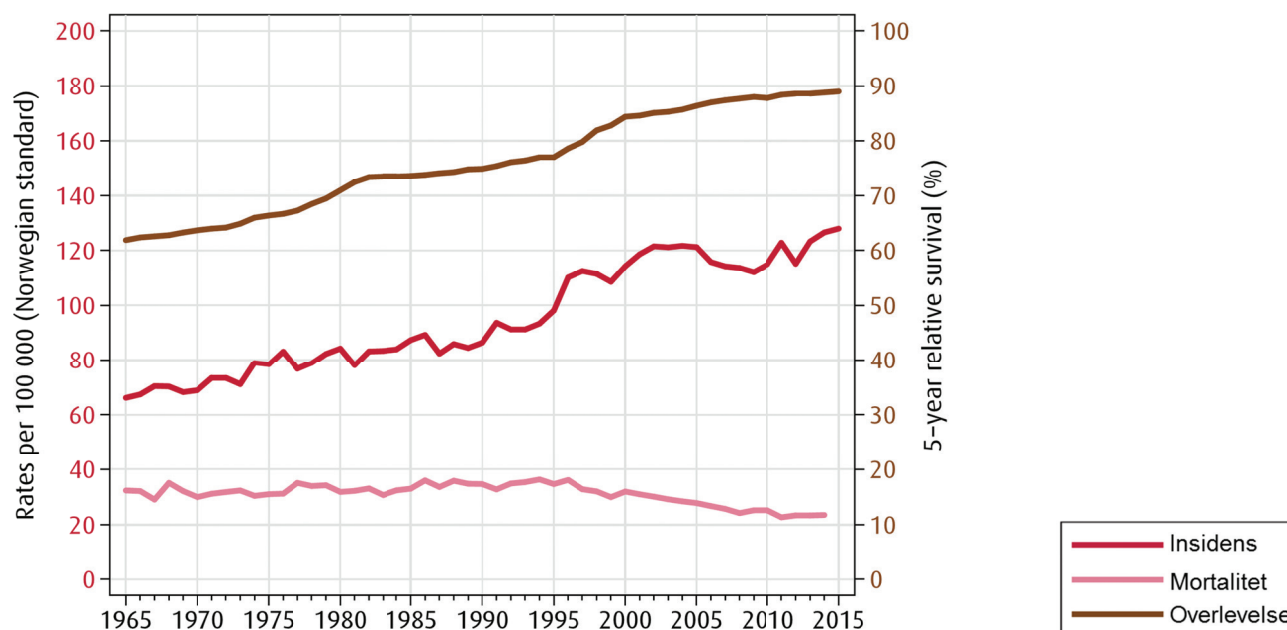
Brystkreft er den vanligste kreftsykdommen blant kvinner. Den utgjør 22 % av alle krefttilfellene hos kvinner totalt, og i 2015 ble 3 415 nye tilfeller oppdaget. Det har vært en klar økning av brystkreft siden registreringen av kreft startet på begynnelsen av 1950-tallet. Økningen var noe større i perioden da Mammografiprogrammet ble innført på slutten av 1990-tallet og frem til 2005. Det siste tiåret har det vært tegn til en avflatning, men ratene for de to-tre siste årene kan tyde på en ny oppgang. Vi kan ikke si med sikkerhet hva dette skyldes, men det kan ha sammenheng med bedre diagnostiske metoder, at kvinner fortsetter å gå til mammografi screening etter fylte 70, eller at det er et resultat av tilfeldige variasjoner.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	
Nye tilfeller i 2015	3 415
Antall nye tilfeller per 100 000 i 2015	128.0
Høyest insidens i aldersgruppen	65–69 år
Akkumulert risiko fram til 75 års alder	8.5 %
Fem-års relativ overlevelse 2011–15	89.0 %

Trender

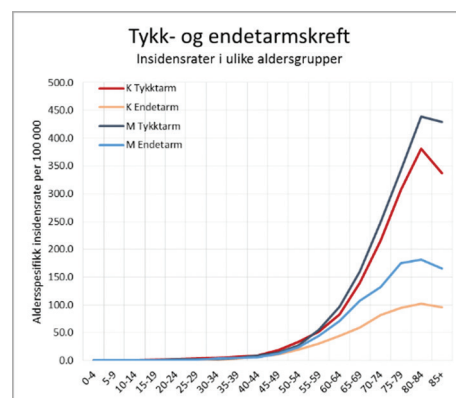

Tykk- og endetarmskreft

Dersom vi ser på tykk- og endetarmskreft samlet, er dette den nest hyppigste kreftformen blant både kvinner og menn, med til sammen 4 268 nye tilfeller i 2015. I den siste tiårsperioden har det vært en svak oppgang i forekomsten av tykktarmskreft hos begge kjønn, mens forekomsten av endetarmskreft har vært stabil. Forekomsten er høyest i aldersgruppen 80–84 år.

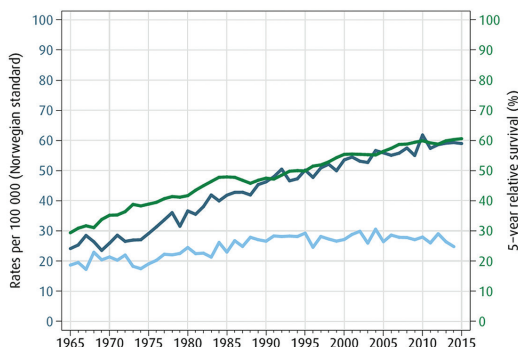
Nøkkeltall

Nøkkeltall	Tykktarm		Endetarm	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
TYKKTARM				
Nye tilfeller i 2015	1 400	1 535	771	562
Antall nye tilfeller per 100 000 i 2015	59.0	53.7	31.7	20.3
Høyest insidens i aldersgruppen	80–84 år	80–84 år	80–84 år	80–84 år
Akkumulert risiko fram til 75 års alder	3.1 %	2.8 %	2.0 %	1.3 %
Fem-års relativ overlevelse i 2011–15	60.6 %	66.2 %	68.2 %	67.7 %

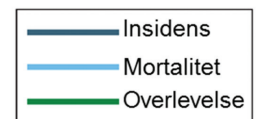
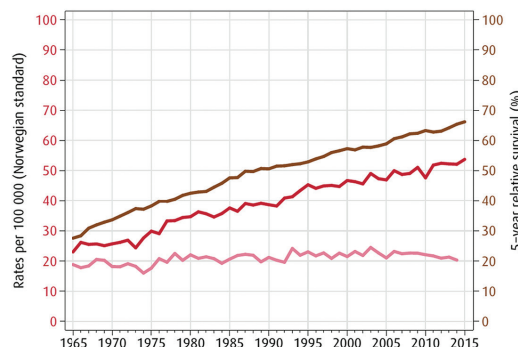

Trender

Menn

Kvinner

Tykktarmskreft

Endetarmskreft

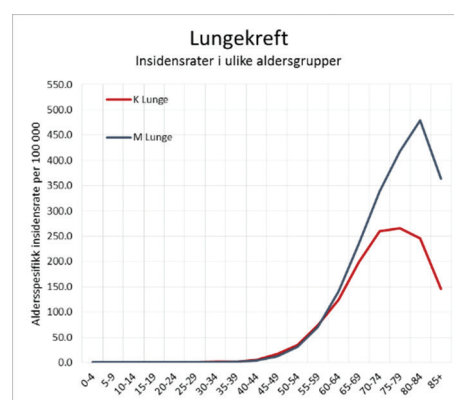
Lungekreft

Lungekreft er den tredje største kreftformen både blant kvinner og menn (tykk- og endetarmskreft er hyppigere når disse kreftformene sees på under ett), med 3 035 nye tilfeller i 2015.

Sykdommen har høyest rate i aldersgruppen 80–84 år for menn og 75–79 år for kvinner. De siste fem årene har vi sett en svak nedgang i insidensratene for menn. For kvinner derimot, er det fremdeles en økning for alle aldre samlet sett, men det ser ut som om ratene for kvinner under 60 år er i ferd med å flate ut.

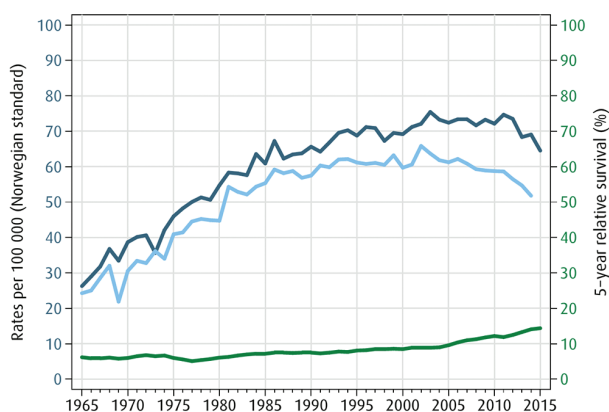
Nøkkeltall

Nøkkeltall		
	Menn	Kvinner
Nye tilfeller i 2015	1 564	1 471
Antall nye tilfeller per 100 000 i 2015	64.5	53.1
Høyest insidens i aldersgruppen	80–84 år	75–79 år
Akkumulert risiko fram til 75 års alder	4.1 %	3.5 %
Fem-års relativ overlevelse i 2011–15	14.4 %	20.9 %

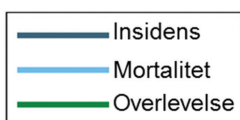
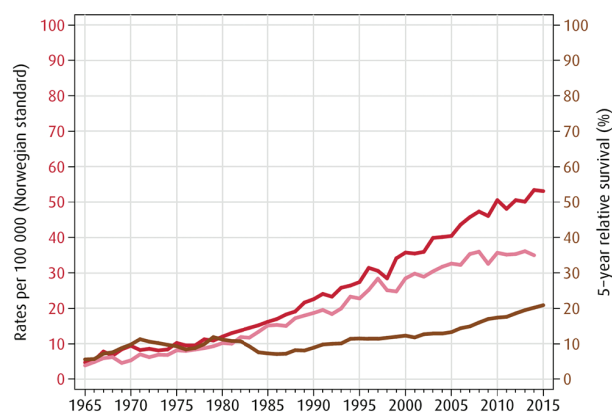

Trender

Menn

Kvinner

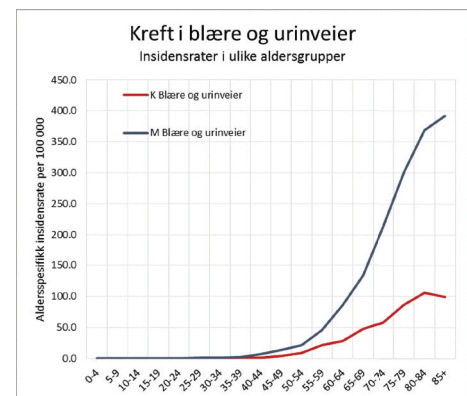

Kreft i blære og urinveier

De aller fleste kreftformene opptrer hyppigere blant menn enn blant kvinner, og blærekreft er en av kreftformene med størst forskjell i risiko mellom kjønnene. Menn har mer enn tre ganger så høy insidens som det kvinner har. Denne forskjellen er kjent også fra andre land, og har vært stabil over lang tid.

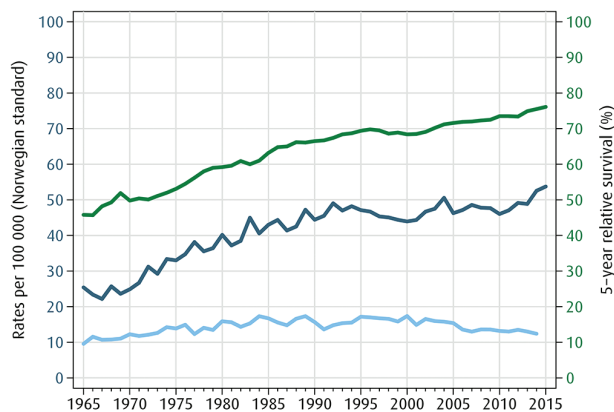
Nøkkeltall

Nøkkeltall		
	Menn	Kvinner
Nye tilfeller i 2015	1 262	469
Antall nye tilfeller per 100 000 i 2015	53.7	16.5
Høyest insidens i aldersgruppen	≥ 85 år	80–84 år
Akkumulert risiko fram til 75 års alder	2.6 %	9.9 %
Fem-års relativ overlevelse i 2011–15	76.1 %	68.2 %

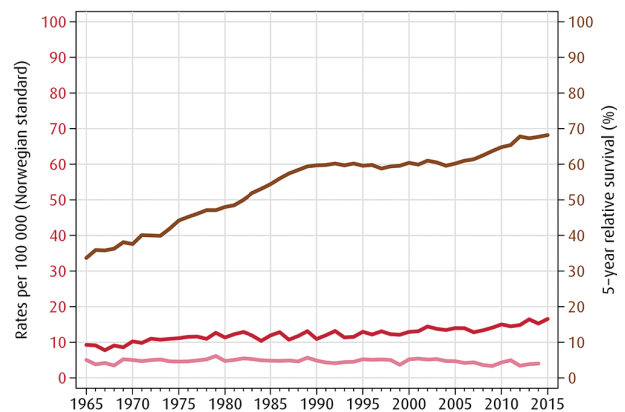

Trender

Menn

Kvinner

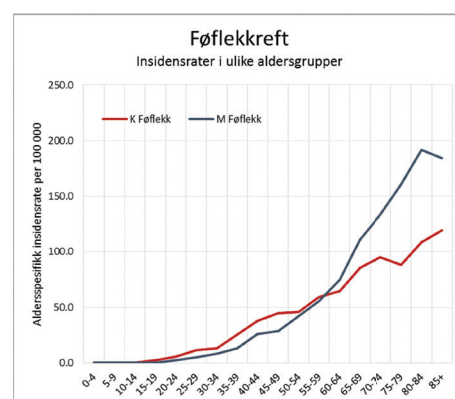

Føflekkreft

Føflekkreft er den kreftformen som har hatt den sterkeste økningen i forekomst den siste tiårsperioden, og det har aldri tidligere vært så høye rater for føflekkreft som i 2014. Det er en klar geografisk forskjell i forekomsten av føflekkreft, hvor de sørligste fylkene har to til tre ganger så høy forekomst som de nordligste. De høyeste ratene av føflekkreft ser vi i aldersgruppene 80–84 år, men føflekkreft er samtidig den nest hyppigste kreftformen hos kvinner og menn i alderen 25–49 år.

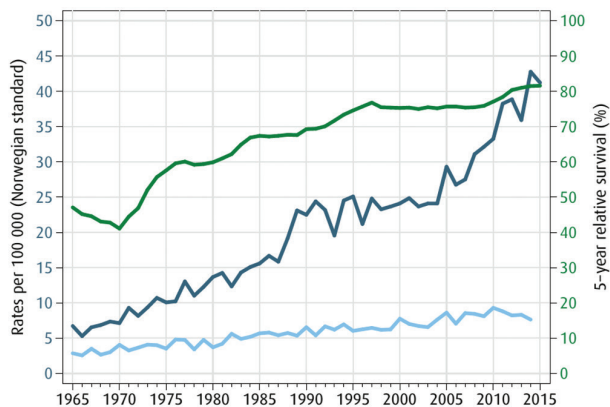
Nøkkeltall

Nøkkeltall		
	Menn	Kvinner
Nye tilfeller i 2015	1 018	983
Antall nye tilfeller per 100 000 i 2015	41.2	36.5
Høyest insidens i aldersgruppen	80–84 år	≥ 85 år
Akkumulert risiko fram til 75 års alder	2.5 %	2.4 %
Fem-års relativ overlevelse i 2011–15	81.6 %	89.4 %

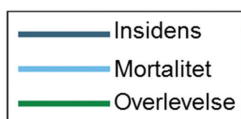
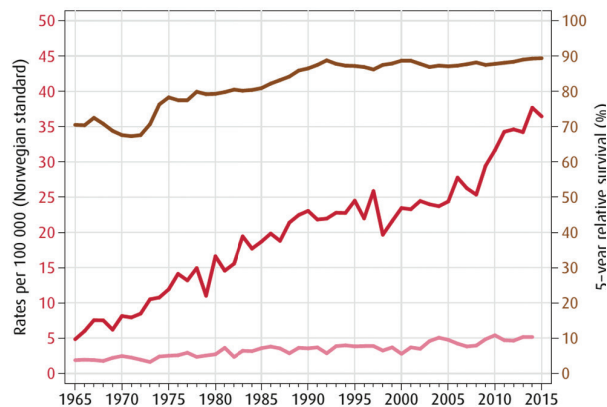

Trender

Menn

Kvinner

ICD10	Kreftform	Kjønn	Antall nye tilfeller, 2015	Alders-standiarserte insidensrater per 100 000 personår, 2011–15	Prosentvis forandring i alders-standiarserte insidensrater fra forrige femårs-periode	Andel av pasienter diagnostisert med lokalisert sykdom (%), 2011–15*	Alders-standardisert mortalitetsrate per 100 000 personår, 2014**	Fem års relativ overlevelse (%), 2006–10	Fem års relativ overlevelse (%), 2011–15
C00–96	Alle kreftformer samlet	M F	17 498 15 094	730.3 537.1	3.1 4.9		...	68.0 67.8	71.1 70.5
C18	Tyktarm	M F	1 400 1 535	58.7 52.5	2.8 6.5	16.7 16.3	24.8 20.3	59.9 63.3	60.6 66.2
C19–20	Endetarm	M F	771 562	32.9 20.3	-0.4 -0.1	21.0 24.3	10.4 6.2	65.8 65.8	68.2 67.7
C33–34	Lunge	M F	1 564 1 471	70.0 51.1	-3.8 9.5	20.0 23.0	51.8 35	12.2 17.4	14.4 20.9
C43	Føflekk	M F	1 018 983	39.5 35.5	30.4 26.0	84.7 89.2	7.7 5.2	77.1 87.8	81.6 89.4
C44	Hud, unntatt føflekk	M F	1 044 840	44.6 28.2	9.1 14.1	...	...	...	...
C50	Bryst	F	3 415	123.3	8.0	41.3	23.5	87.8	89.0
C53	Livmorhals	F	370	12.8	3.7	65.2	2.3	77.4	80.6
C54	Livmorlegeme	F	779	27.9	-4.2	74.3	2.9	82.9	83.4
C56, C57.0–4	Eggstokk og eggledere	F	504	18.3	-4.9	21.8	10.6	45.0	48.1
C61	Prostata	M	5 061	211.2	1.1	49.1	54.6	90.7	92.9
C62	Testikkel	M	291	12.0	0.5	82.6	0.2	98.1	98.1
C65–68	Blære og urinveier	M F	1 262 469	50.4 15.5	6.1 12.2	82.1 76.3	12.2 3.8	73.5 64.8	76.1 68.2
C70–72, D32–33	Sentralnervesystemet	M F	435 502	20.0 21.3	-8.6 -18.6	51.1 69.5	...	61.7 77.6	61.2 76.5
C73	Skjoldbruskkjertel	M F	101 262	4.0 9.5	25.1 30.6	51.6 63.3	...	84.4 92.3	89.8 92.9
C82–86, C96	Non-Hodgkin lymfom	M F	602 451	23.1 16.6	2.8 5.8	...	6.7 4.6	64.8 71.2	70.8 75.1
C91–95, D45–47	Leukemi	M F	614 525	26.1 17.7	8.0 5.6	...	7.3 5.7	58.9 63.7	60.3 65.1

*For brystkreft refererer dette til stadium I. og for sentralnervesystemet refererer det til ikke-maligne tilfeller.

**Vi har ikke mottatt mortalitetsdata fra Dødsårsaksregisteret for 2015, derfor presenteres 2014 tallene.